

Per Øverland: Historieglimt 288 – Strindens sparebank

I 1842 ble Strindens sparebank grunnlagt og hadde sine første lokaler på Elie Plads gård. Eli plass' gårdsbygninger lå mellom der Lademoen kirke og skole nå står. Den og nabogårdene Voldsminde og Lykkens prøve utgjorde et sentrum i den nye Strinda kommune, der viktige funksjoner var samlet. Der ble det etter hvert både tinghus, bank, kommunelokale, lensmannskontor, skole og vertshus. Der bodde også en rekke av dem som arbeidet i de nevnte lokalene. Tingstedet Lademoen ble landskjent da den første større rettsaken mot *Hans Nielsen Hauge* ble ført der i desember 1799. Det var lensmann Vold i Strinda som hadde ansvaret for å føre den arresterte fra fengslet i Kongens gate 2 (det gamle rådhus, nå folkebibliotek) til Lademoen og tilbake igjen under rettsaken. Til minne om rettsaken ble en gate på Voldsminde oppkalt etter ham. Lensmannskontoret var i lensmannens gård, Voldsminde. Den første lov om kommunalt selvstyre, *Formandskabsloven*, kom i 1837. Den skapte de norske kommunene. På Lykkens Prøve bodde den første ordføreren i Strinda, presten *H. A. Angell*. Hos ham ble det første ordinære styremøtet i formannskapet (kommunen) holdt den 8. november 1837. Dermed kan vi si at Lademoen for alvor etablerte seg som sentrum i Strinda kommune. Noe av det første formannskapet gjorde, var å kjøpe Eli plass gård og opprette fastskole, Eli plass skole, på Eli plass gård og der var den til 1906!

Opprettelse av en sparebank var en annen av de første store sakene som Strinda formannskap tok opp. Bankens første direktør var haugianeren Iver Iversen på Moholt. For å skaffe midler til banken ble det gamle kornmagasinet og kornbeholdningen der solgt. Det var mange som var betenkt ved å avvikle Strinda kornmagasin eller bygdemagasin som var i det store stabburet på Tyholt hovedgård. De mente det kunne komme nødsår igjen. Mange husket det siste grønnåret, 1836, da lite korn ble modent og det ble hungersnød over store deler av landet. Kornlageret og magasinet ble likevel solgt. Salgssummen ble grunnkapitalen i banken. Den 31. mars 1842 åpnet Strindens sparebank sine lokaler på Eli plass gård for publikum for første gang. Der holdt den til i fem år.

Fra 1847 til 1852 hadde banken hus på nabogården, Voldsminde gård. Fra 1852 hadde sparebanken lokaler inne i midtbyen. Da byen ble utvidet i 1893, fikk Strinda gamle sentrum en ny sentrumsfunksjon, nemlig for den nye bydelen.

Det var ingen tilfeldighet at kornmagasinet kom til å skaffe banken startkapital. Korn har vært en grunnverdi, likestilt med penger, i hele kulturens historie helt fra det gamle Mesopotamia. Der vet vi at korn ble utlånt på linje med penger og årsrenten var en sekk korn for lån av fem sekker. Det vil si en rente på 20 %. Det er lovfestet i Hammurabis lov fra ca. år 2100 før Kristi fødsel. Svært mange av de norske kornmagasinene endte som det i Strinda, som grunnkapital for den lokale banken. Salget av kornmagasinet gav startkapital til banken. Alle forstår at startkapital er avgjørende for en slik bedrift. Derfor la oss kaste et blikk på tilblivelsen og driften av kornmagasinet. Det tok lang tid fra det aller første norske magasin ble bygd og fra det første pålegget fra myndighetene om at hver bygd skulle ha sitt eget magasin, til landet var velforsynt med dem. Det var i unionen med Sverige at vi fikk brorparten av de norske magasiner. De måtte få bygninger og korn til å fylle det med. Bøndene nølte i lengste laget med å sette i gang. De måtte jo bære hovedbyrden med å skape sitt eget magasin. Da kornmagasinene i sin tid fikk sine bygninger, skulle de fylles med korn av beste kvalitet både til såkorn og eventuelt til brødkorn for en sultende befolkning. Etter gårdenes størrelse måtte bøndene levere sin andel av kornet. Det var en engangsforeteelse. Fra et velfyllt kornlager ble sekker med korn lånt ut til bønder som trengte det. Året etter skulle en tilsvarende mengde leveres tilbake med renter. Rentene var, som nevnt, en sekk korn for hver femte sekk som var lånt ut året før. Legg merke til den tilsvarende praksis i det gamle Babylon! I styret for kornmagasinet satt bygdas beste og mest energiske menn. De så snart at tilbakelevering av korn med korn som renter, kunne erstattes av betaling med penger. Dermed ser vi likheten med en senere bank. Kornmagasinet ble faktisk en bank og kunne låne ut penger av sin oppsamlede kapital! Også moderne banker har utlån og renter som sin sentrale virksomhet.

Da Strindens Sparebank havnet i Midtbyen, skjedde det samme med kommuneadministrasjonen i Strinda. Helt til sammenslåingen av Trondheim og Strinda, var Midtbyen sentrum i Strinda kommune! Banken hadde først lokaler i Aspaasgården i Thomas Angells gate og senere i Dronningens gate 7. I

1873 flyttet banken til Søndre gate 7 og i 1892 til Dronningens gate 6. Den gamle bebyggelsen ble revet i 1913 og banken kunne flytte inn i sine nybygde lokaler på samme sted i desember 1914. Ti år senere ble naboeiendommen i Søndre gate 13 kjøpt og et nytt bygg reist der. Dermed fikk banken store, pene og moderne lokaler med adresse Søndre gate 3. Der på hjørnet av Søndre gate og Dronningens gate virket banken i mange år og var et velkjent innslag i bybildet. Mange trondhjemmere husker fremdeles Strinden sparebank der. Navnet står stadig murt inn i veggen!

I 1975 tok den store sammenslåingen av banker i Norge sin begynnelse. Det var behov for større enheter og det var viktig for en bank å ha stor egenkapital og forvaltningsformue. I 1975 ble tre banker, Trondhjems Sparebank, Strindens Sparebank og Støren Sparebank fusjonert til den nye Trondhjems og Strindens Sparebank, men sammenslutningene hadde begynt tidligere. Tidligere i 1970-åra hadde de tre bankene Børsa Sparebank, Frøya Sparebank og Hitra Sparebank sluttet seg sammen med Trondhjems Sparebank. Frem til 1985 sluttet 15 andre banker seg til Trondhjems og Strindens Sparebank. Dette året ble navnet endret til Sparebank 1 Midt-Norge. Senere har ytterligere fem banker kommet inn i den nye storbanken som idag er en av byens store banker. Den heter nå Sparebank 1 SMN. Den har 1400 ansatte, 200.000 privatkunder og 20.000 bedriftskunder.